

10. 2. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Společnická žaloba dle zákona o obchodních korporacích

V situacích, kdy společnosti s ručením omezeným způsobí škodu některý z orgánů společnosti, zjevně není namístě spoléhat na to, že tyto nároky bude vždy uplatňovat a vymáhat za společnost její jednatel. Obzvláště v případech, kdy je škoda způsobena jednatelem společnosti, by takové řešení bylo krajně nepraktické. Proto zákon o obchodních korporacích v institutu společnické žaloby podrobněji rozpracovává podmínky, za nichž může zájmy společnosti bránit přímo její společník. Přestože základ této úpravy vychází z původních ustanovení obchodního zákoníku o žalobě společníka, nová úprava je širší.

Újma způsobená jednatelem

Podle ustanovení § 157 zákona o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) je **každý společník** oprávněn domáhat se za společnost **náhrady újmy** proti jednatelem nebo splnění jeho případné povinnosti vyplývající z dohody uzavřené mezi společností a jednatelem ohledně vypořádání újmy, kterou jednatel společnosti způsobil porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

Uzavření takové mimosoudní dohody (která umožňuje stranám vyhnout se často zdlouhavému a nákladnému soudnímu řízení) mezi jednatelem a společností je však podmíněno souhlasem valné hromady společnosti, jenž musí být udělen kvalifikovanou **dvoutřetinovou většinou** hlasů **všech** společníků. Tato dohoda rovněž nesmí vést k poškození společnosti.

V případě, že je taková dohoda o vypořádání újmy s jednatelem uzavřena, nemůže se již společník na jednatelem domáhat přímo náhrady původní (dohodou vypořádané) újmy, ale pouze splnění závazků vyplývajících z uzavřené dohody, které představují náhradu takto způsobené újmy. Toto omezení se však neuplatní v případě, že ten, kdo újmu společnosti způsobil, je jejím **jediným společníkem** nebo osobou, která ji **ovládá**.

V souvisejícím soudním řízení potom společnost **zastupuje společník** (popř. jím ustanovený advokát, auditor apod.). Náklady související se soudním řízením ponese přímo společnost (samozřejmě nepůjde-li o neopodstatněné podání žaloby). Přiznaná náhrada nákladů řízení potom půjde rovněž ve prospěch společnosti (nikoliv společníkovi).

Uplatnění nároků vůči dalším osobám

Zákon o obchodních korporacích dále stanoví, že kterýkoliv společník může podat společnickou

žalobu též vůči dalším osobám, a to v následujících případech:

- způsobí-li společnosti újmu **člen dozorčí rady** (jestliže byla dozorčí rada zřízena);
- způsobí-li společnosti újmu **vlivná osoba**;
- pro uplatnění práva společníka domáhat se za společnost **splnění vkladové povinnosti** proti společníkovi, který je v prodlení s jejím plněním; nebo
- pro uplatnění práva společnosti na **vyloučení společníka** ze společnosti soudem pro neplnění vkladové povinnosti.

Lhůty pro uplatnění nároků

Zákon o obchodních korporacích neupravuje lhůty, v nichž lze společnickou žalobu podat, ale výslovně umožňuje podat společnickou žalobu i proti osobám, které již v době jejího podání k soudu předmětnou funkci nezastávají. Pro potřeby společnické žaloby se totiž jednatel, členem dozorčí rady nebo vlivnou osobou společnické žaloby rozumí i ten, kdo v takovéto pozici již není, ale **byl v ní v době vzniku újmy**, jejíž náhrada je po něm společností zastoupenou společníkem požadována.

Toto pravidlo tak brání tomu, aby se povinná osoba vyhnula následkům porušení své povinnosti a „zbavila“ se rizika být žalována jenom tím, že přestane být členem orgánu či vlivnou osobou.

Na druhé straně však toto ustanovení samozřejmě neznamená, že by povinné osobě byla upřena možnost namítat u soudu případné promlčení uplatňovaných nároků. Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích neupravuje pro tyto případy zvláštní promlčecí lhůty, uplatní se obecná úprava obsažená v novém občanském zákoníku. U práva na náhradu škody se tak bude aplikovat **subjektivní lhůta tři let** od okamžiku, kdy se společník dozví o újmě a osobě, která ji způsobila. **Objektivní** promlčecí lhůta potom bude **deset let** (u újmy a škody způsobené úmyslně **patnáct** let) ode dne, kdy škoda či újma vznikla. Námitku případného promlčení však musí žalovaná osoba u soudu vznést, jinak k promlčení soud nepřihlédne.

Informační povinnost

Pokud je ve společnosti zřízena dozorčí rada, musí ji společník před uplatněním svého práva podat společnickou žalobu vůči jednatelem **písemně o svém záměru informovat**. Společník by měl dozorčí radě dát možnost, aby situaci řešila sama a případně podala žalobu jménem společnosti ona.

Jestliže však dozorčí rada neuplatní u soudu právo, které za společnost hodlá uplatnit společník, **bez zbytečného odkladu** po doručení informace společníkem, může společník toto právo uplatnit za společnost sám.

Společník je v případě podání žaloby k soudu povinen prokázat, že je oprávněn za společnost jednat, což v případě, že ve společnosti je zřízena dozorčí rada znamená, že vedle potvrzení, že je **společníkem** společnosti, musí prokázat též, že dozorčí radu řádně o svém záměru písemně informoval (tudíž je vhodné předmětnou informaci dozorčí radě doručit osobně proti potvrzení převzetí či doporučenou poštou), a ta na jeho informaci v přiměřené lhůtě nereagovala.

Poskytnutí náhrady

Co se týká škody či újmy způsobené společností zejm. protiprávním jednáním členů jejích orgánů, její náhrada se hradí **přímo poškozené korporaci**, nikoli společníkům.

Jak vyplývá z ustanovení § 213 nového občanského zákoníku, pokud poškodí korporaci její člen nebo člen jejího orgánu způsobem, který zakládá jeho povinnost k náhradě a kterým byl poškozen i jiný člen korporace na hodnotě své účasti, a domáhá-li se náhrady jen tento člen, může soud škůdci **i bez**

zvláštního návrhu uložit povinnost nahradit způsobenou škodu **jen korporaci**, pokud to odůvodňují okolnosti případu, zejména pokud je dostatečně zřejmé, že se takovým opatřením vyrovná i škoda na znehodnocené účasti.

V těchto případech se tedy obecně vychází z toho, že náhrada škody poskytnutá společnosti zlepšuje její majetkovou situaci, což se následně projeví i na postavení samotných společníků (a jejich podíly mj. neztratí na ceně).

Výjimkou jsou případné žaloby podané proti vlivné osobě, kterou je ve smyslu § 71 ZOK každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci může **rozhodujícím významným způsobem** ovlivnit její chování. Vlivná osoba je povinna nahradit újmu, kterou uplatněním svého vlivu společnosti způsobila. Speciální úprava obsažená v § 71 odst. 2 ZOK přiznává náhradu újmy způsobené **i přímo společníkům**, pokud vlivná osoba neuhradila újmu způsobenou ovlivněné osobě do konce účetního období, v němž újma vznikla, nebo v jiné dohodnuté přiměřené lhůtě.

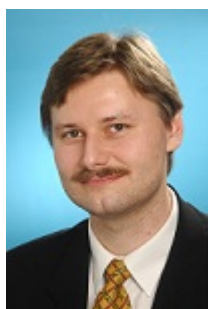
V této souvislosti je však třeba zmínit i možnost vlivné osoby zprostit se povinnosti náhrady újmy (tvoří-li s poškozenou společností koncern), pokud vlivná osoba **prokáže**, že újma vznikla **v zájmu řídicí osoby** nebo jiné osoby, se kterou tvoří koncern, a byla nebo bude v rámci tohoto koncernu **vyrovnána** (ať již přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu). Případné podání žaloby bude v těchto případech klást značné požadavky na společníka a jeho znalost všech aspektů podnikání společnosti, aby se vyhnul podání nedůvodné žaloby.

Nástupnictví v řízení

Jak již bylo uvedeno výše, společník je povinen v řízení prokázat, že je společníkem (a že tedy má aktivní legitimaci k podání žaloby).

Aby soudní řízení nemuselo být ukončeno v případě, že žalující společník přestane být společníkem (např. z důvodu převodu podílu, jeho přechodu na dědice apod.) zákon o obchodních korporacích výslovně uvádí, že v takové situaci **dále zastupuje** v soudním řízení společnost **jeho právní nástupce**. Zvolené řešení tak reflektuje snahu zákonodárce zabránit spíše poškození majetku společnosti než chránit přímo zájmy žalujícího společníka.

Vzhledem k tomu, že případná kompenzace újmy či škody má obecně směřovat ke společnosti, a nikoliv k žalujícímu společníkovi, jakož i s přihlédnutím k dosti vysokým nárokům na znalost podnikání společnosti (aby společník byl schopen žalobu podat), množství společnických žalob zřejmě nebude v praxi příliš vysoké. Na druhou stranu však společnická žaloba přesto představuje jeden z důležitých nástrojů, kterými může společník chránit své zájmy ve společnosti.

JUDr. Luboš Nevřkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)